

ЗАТВЕРДЖУЮ

Професор з наукової роботи
національного університету
«Львівська політехніка»

І.В. Демидов

2021р.

ВИТЯГ

з протоколу № 1

фахового семінару кафедри теоретичної та практичної психології
Національного університету «Львівська політехніка»
від 09 лютого 2021 року

I. ПРИСУТНІ: 10 осіб із 26 науково-педагогічних працівників кафедри, а саме:

1. Завідувач кафедри теоретичної та практичної психології, доктор психологічних наук, доцент Сняданко Ірина Ігорівна.
2. Доктор психологічних наук, професор кафедри теоретичної та практичної психології, доцент Хазратова Нігора Вікторівна.
3. Доктор психологічних наук, професор кафедри теоретичної та практичної психології, доцент Лещинська Олена Альбертівна.
4. Кандидат психологічних наук, доцент кафедри теоретичної та практичної психології Андрушко Ярина Степанівна.
5. Кандидат психологічних наук, доцент кафедри теоретичної та практичної психології, доцент Березовська Лариса Іванівна.
6. Кандидат психологічних наук, доцент кафедри теоретичної та практичної психології, доцент Вінюк Юрій Володимирович.
7. Кандидат психологічних наук, доцент кафедри теоретичної та практичної психології, доцент Партико Неоніла Вікторівна.
8. Кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри теоретичної та практичної психології Свідерська Ольга Іванівна;
9. Аспірант, асистент кафедри теоретичної та практичної психології Лещька Ірина Іванівна;
10. Аспірант, асистент кафедри теоретичної та практичної психології Матковська Ангеліна Владиславівна.

На фаховий семінар запрошені:

1. Кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Львівського національного університету імені Івана Франка, доцент Галецька Інна Іванівна.

З присутніх – 3 доктори наук та 6 кандидатів наук – фахівці за профілем представленої дисертації.

Головуючий на засіданні – завідувач кафедри теоретичної та практичної психології, доктор психологічних наук, доцент Сняданко Ірина Ігорівна.

II. СЛУХАЛИ: Доповідь Клименко Марії Романівни, аспіранта кафедри психології Львівського національного університету імені Івана Франка, асистента кафедри теоретичної та практичної психології Національного університету «Львівська політехніка», за матеріалами дисертації **«Нарцисична саморегуляція як чинник особистісного самоздійснення»**, представленій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю **053 «Психологія»** галузі знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**.

Науковий керівник – кандидат психологічних наук, доцент Галецька І.І.

Тему затверджено на вченій раді Філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 201/7 від 19 жовтня 2016 року).

Робота виконана на кафедрі психології Львівського національного університету імені Івана Франка.

Клименко М. Р. в ході доповіді окреслила актуальність дослідження, мету, завдання та інші методологічні аспекти дослідження. В ході доповіді було представлено короткий зміст дисертації, а також основні результати у вигляді низки положень, теоретико-емпіричної моделі, висновків та практичного значення результатів.

По доповіді було задано 7 запитань, на які доповідач дала правильні та ґрунтовні відповіді. Питання задавали:

- доктор психологічних наук, доцент Сняданко І.І.;
- доктор психологічних наук, доцент Хазратова Н. В.;
- доктор психологічних наук, доцент Лещинська О.А.;
- кандидат психологічних наук, доцент Березовська Л. І.;
- кандидат психологічних наук, доцент Партико Н.В.

3. Виступи присутніх.

З оцінкою дисертації Клименко М. Р. виступили рецензенти:

- доктор психологічних наук, доцент Хазратова Н.В.;
- кандидат психологічних наук, доцент Андрушко Я.С.

які зазначили, що актуальне наукове дослідження містить визначальну новизну, здійснене відповідно до високих методологічних норм і є вдалою спробою конкретизувати контраверсійну природу нарцисизму, осмислити його у вимірі психічної норми. Мета та завдання дослідження окреслені чітко та однозначно. Проведене ґрунтовне емпіричне вивчення окресленого питання дало змогу вивчити феномени нарцисичної саморегуляції та особистісного самоздійснення практичним шляхом. У дисертаційній роботі вперше описано стратегії саморегуляції, що скеровані на формування специфічно різних типів особистісного самоздійснення.

Важливим здобутком є теоретичне осмислення та емпіричне підтвердження факту, що здоровий нарцисизм є необхідною умовою вищої задоволеності життям, актуальності потреби у самоздійсненні.

З оцінкою дисертації також виступили присутні на фаховому семінарі кафедри теоретичної та практичної психології:

- доктор психологічних наук, доцент Сняданко І.І;
- доктор психологічних наук, доцент Лещинська О.А;
- кандидат психологічних наук, доцент Березовська Л.І.

та вказали на важливість вивчення особливостей екзистенційної мотивації в межах постійних соціокультурних трансформацій та унікальність стратегій самоздійснення відповідно до типу нарцисичної саморегуляції. Визначено, що важливою особливістю наукової роботи Клименко М.Р. є успішна спроба об'єктивізувати психодинамічні теоретичні концепції та створити модель детермінаційних зв'язків нарцисичної саморегуляції особистісного самоздійснення.

Наголошено на особистому внеску здобувача, яка активно та із розумінням положень академічної доброчесності працювала над вирішенням поставленого наукового завдання. Також визначальною є наукова сміливість здобувача у проведенні такого дисертаційного дослідження, що однозначно викликатиме палкі дискусії у наукових колах. Зазначено, що виклад основних результатів дослідження є структурованим за логікою доведення новизни дисертації. Дисертантка вільно володіє теоретико-методологічним базисом дослідження, самостійно сформульовані висновки характеризуються достатньою обґрунтованістю, практичне значення результатів є доцільним та вартісним для збагачення психологічної науки новою верифікованою інформацією.

Загальна характеристика дисертації – позитивна.

З характеристикою наукової зрілості здобувача виступив і науковий керівник кандидат психологічних наук, доцент Галецька І.І., яка відзначила, що Клименко М.Р. підготувала дисертацію на тему «Нарцисична саморегуляція як чинник особистісного самоздійснення», результати якої мають наукову новизну, актуальність, теоретичне та практичне значення. Представлена дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є цілісною завершеною науковою працею і відповідає усім вимогам, а автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Дисертаційне дослідження здійснювалось у межах науково-дослідницьких робіт кафедри психології Філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка: «Психологічні детермінанти розвитку особистості в умовах соціально-політичної трансформації українського суспільства» (2015-2017 рр., номер держреєстрації № 0115U003560); «Особистість в соціумі: психологічні механізми активності» (з 2018 р., номер держреєстрації № 0118U000619).

Вказано, що структура дисертації побудована за методологією наукового дослідження у психології та включає у себе анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. У дисертації вперше здійснено теоретико-емпіричне вивчення питання структури зв'язків нарцисичної саморегуляції та особистісного самоздійснення, побудовано відповідну модель, проаналізовано цінність практичного застосування результатів.

Дотримуючись принципів академічної доброчесності Клименко М.Р. використала у своїй науково-дослідницькій діяльності лише перевірені та достовірні джерела інформації, критично підходячи до їх опрацювання, самостійно сформулювала висновки та новизну отриманих результатів.

4. Заслухавши та обговоривши доповідь Клименко Марії Романівни, за результатами попередньої експертизи представленої дисертації на фаховому семінарі кафедри теоретичної та практичної психології, прийнято наступні висновки щодо дисертації «Нарцисична саморегуляція як чинник особистісного самоздійснення»:

Висновок

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Клименко Марії Романівни на тему: «Нарцисична саморегуляція як чинник особистісного самоздійснення», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – «Психологія»

4.1. Актуальність дослідження. Дисертаційна робота Клименко М.Р. є роботою, у якій обґрунтовується роль здорового нарцисизму особистості у спроможності переживати цінність існування та формувати більш змістовний стосунок із оточуючими людьми та світом.

Дослідження ролі самоцінності особи щодо специфіки персональної екзистенційної мотивації людини в сучасному все більш індивідуалізованому, орієнтованому на суб'єктивне благополуччя суспільстві, суспільстві, де активно трансформуються культурні орієнтири та стають важливими емансипативні цінності – розкриває важливе на часі питання духовного змісту індивідуального буття людини, її контакту з оточуючими, її змоги наповнювати внутрішню потребу у персональному та інтерперсональному змісті життя. Разом із цим дисертаційна робота є виконаною в межах синтезу психодинамічної та екзистенційної парадигми, що також стає способом об'єктивізувати вказані теорії на емпіричному матеріалі, що підтверджував би їхню доказовість, прогностичність та структурованість. У цьому контексті дисертаційне дослідження, предметом якого був зв'язок нарцисичної саморегуляції та особистісного самоздійснення, є вмотивованим та актуальним внеском у розвиток психологічної теорії.

4.2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Тема дисертації відповідає науковому напрямку кафедри психології Львівського національного університету імені Івана Франка; дисертація виконана в межах наукових робіт: «Психологічні детермінанти розвитку особистості в умовах соціально-політичної трансформації українського суспільства» (2015-2017 рр., номер держреєстрації № 0115U003560); «Особистість в соціумі: психологічні механізми активності» (з 2018-2020 рр., номер держреєстрації № 0118U000619); дисертаційне дослідження виконувалось протягом 2016-2020 років.

4.3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Рецензенти дисертаційної роботи Клименко М.Р. дійшли висновку, що вказана наукова праця є самостійним науковим дослідженням в обраній науковій галузі. Звіт перевірки на плагіат підтверджує автентичність результатів теоретико-емпіричного аналізу та засвідчує академічну доброчесність здобувача. Предмет та об'єкт наукового дослідження у роботі визначені чітко та однозначно. методологія відповідає поставленим завданням.

Емпіричне дослідження (збір, опрацювання та інтерпретація даних) здійснювались за допомогою персональних зусиль здобувача та передбачає статистично значущі результати, що дають змогу сформулювати висновки про детермінаційний зв'язок нарцисичної саморегуляції та особистісного самоздійснення. Висновки роботи є самостійними, логічно впливають із наведеного у основному тексті дисертаційного дослідження матеріалу. Практичне значення результатів є доцільним у своїй прагматичній користі та таким, що дає поштовх до нових наукових пошуків.

4.4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Структура дисертації відповідає основним методологічним вимогам, що властиві науковим працям такого рівня. Продемонстровано вміння здійснювати глибокий аналіз як теоретичного підґрунтя окресленої проблематики, так і емпіричних даних, отриманих за допомогою нового у своїй практичній значущості дослідження.

У першому розділі дисертації здійснюється систематичне формулювання теоретичної моделі зв'язку нарцисичної саморегуляції та особистісного самоздійснення, розробленої в межах дотичності психодинамічного підходу розуміння структури Я та екзистенційного аналізу проблеми осмисленості буття людини. За допомогою узагальненої теоретичної моделі засвідчено та пояснено зміст припущення, що нарцисична саморегуляція є спрямованою на підтримання адекватної самоцінності особи, що розкриватиме більш глибокий потенціал до автентичного самоздійснення та гармонізації персонального існування. Кристалізовано елемент зв'язку між досліджуваними феноменами: цим елементом є особистісна вартісність, що, відображаючи узгодженість Я-системи особистості та необхідного здорового нарцисизму, розгортає новий простір для самотрансценденції як сенситивності до цінностей світу та переживання самоздійснення.

Основні положення концепції дали змогу підібрати відповідний методологічний інструментарій для цільового вивчення окресленої проблематики. Це підвищує валідність дослідження. Методологічні засади, описані у другому розділі дисертації, характеризуються адекватністю, змістовністю та сфокусованою економічністю процедури дослідження. Підібрана методологічна база обрана аби охопити різні підходи до розуміння концепції нарцисизму (у діапазоні від базової регуляції Я-системи до стратегій поведінки, що виникають у випадку дефіциту самоцінності) та здійснити аналітичне порівняння відмінних парадигм дослідження.

Крім того, у другому розділі дисертації описано програму емпіричного дослідження, окреслено показники нарцисичної саморегуляції та особистісного самоздійснення, обґрунтовано вибір групи дослідження, що дало змогу виконати поставлені завдання дисертаційної роботи, зокрема ідентифікувати

детермінаційні зв'язки аналізованих конструктів та сформулювати синтетико-комплексну модель нарцисичної саморегуляції особистісного самоздійснення.

Третій розділ дисертації містить аналіз емпіричних результатів, зокрема: характеристику виокремлених профілів нарцисичної саморегуляції, факторну структуру зв'язку між явищами, опис та обґрунтування чинників особистісного самоздійснення – структурно-функційних елементів нарцисичної саморегуляції.

Важливим результатом емпіричного дослідження є виявлення впливу сили Я на персональну цінність та, як наслідок, рівень осмисленості життям. Результати дослідження узагальнено у теоретико-емпіричній моделі, що містить опис різних стратегій нарцисичної саморегуляції. Запропонована теоретико-емпірична модель може стати підґрунтям подальших досліджень структурних елементів системи Я.

Важливим здобутком, який представлено до подальшого захисту, є теоретичне осмислення та емпіричне підтвердження факту, що здоровий нарцисизм є необхідною умовою вищої задоволеності життям, актуальності потреби у самоздійсненні як втіленні персональних потенцій, спроможності розпізнавати цінності існування, переживати осмислену екзистенційну відповідальність та силу активно діяти у світі наповненому цінностями.

4.5. Ступінь новизни отриманих результатів. Одержані результати характеризуються такою новизною:

1. Вперше окреслено типи та стратегії нарцисичної саморегуляції, що відображають її функційність чи дисфункційність;
2. Вперше розроблено модель нарцисичної саморегуляції особистісного самоздійснення, що передбачає встановлення необхідності кристалізації особистісної самоцінності, через переживання сили Я, для найбільш повноцінної реалізації автентичного буття індивіда; натомість переживання внутрішнього психологічного безсення поєднується із інструменталістськими тенденціями у ставленні до людей та світу, емоційною дистанційованістю та зниженою чутливістю, що стають перешкодою змозі розпізнавати цінності дійсності;
3. Вперше здійснено емпіричне підтвердження ролі самоцінності у спроможності переживати власне буття як більш наповнене змістом;
4. Поглиблено обґрунтування зв'язку здорового нарцисизму із суб'єктивною задоволеністю життям, актуалізації потреби у самореалізації.

Визначено, що отримані результати є унікальними у психологічній науці, розкривають полімодальну природу нарцисизму із акцентом на його здорові форми.

4.6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Основні результати дисертації представлено на десяти всеукраїнських, міжнародних, закордонних конференціях та методологічних семінарах. Зміст роботи здобувача відображено у шести одноосібних публікаціях: п'ять опубліковано у наукових фахових виданнях України; одна стаття у науковому періодичному виданні іншої держави (входить до бази даних Web of Science).

4.6.1. Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Клименко М. Р. Особливості саморегуляції «здорового» нарцисизму. *Проблеми сучасної психології*. 2017а. Вип. 37. С. 142-155.

2. Клименко М. Р. Світло «нарцисизму» в структурі «Темної тріади». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2017б. Вип. 4. Том. 1. С. 58-64.
  3. Клименко М. Р. Нарцисична саморегуляція особистісного самоздійснення. *Психологія особистості*. 2018. Т. 1. № 9. С. 44-51.
  4. Клименко М. Р. Нарцисичні шляхи самоздійснення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2018. Вип. 3. Том. 1. С. 54-61.
  5. Клименко М. Р. Функції нарцисичної саморегуляції як чинник особистісного самоздійснення. *Психологія особистості*. 2019. Т. 1. № 9. С. 83-91.
- 4.6.2. Публікації у наукових періодичних виданнях інших держав:
6. Klymenko M. Types of narcissistic Self-regulation in the context of personal fulfillment. *Journal of Education Culture and Society*. 2019. Vol. 2. P. 85-102.

4.7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо.

1. Клименко М. Р. Нарцисична саморегуляція як чинник суб'єктивного благополуччя. *Психологічні детермінанти розвитку особистості в умовах соціально-психологічної трансформації українського суспільства : тези всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 25-річчя кафедри психології (12 листопада 2016 р.)*. Львів, 2016. С. 83-86.
2. Клименко М. Р. Місце «здорового» нарцисизму в структурі несвідомої саморегуляції особистості. *Психологічні проблеми сучасності : тези XIV науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (11-12 травня 2017 року)*. Львів, 2017. С. 26-28.
3. Клименко М. Р. Нарцисизм як рушійна сила самореалізації особистості. *Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві : збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 жовтня 2017 р.)*. Львів, 2017. С. 179-182.
4. Клименко М. Р. Нарцисична саморегуляція у структурі «Темної тріади». *Особистість та її історія : збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції (16-17 листопада 2017 р.)*. Ніжин, 2017. С. 80-82.
5. Клименко М. Р. Особливості нарцисичною саморегуляції у контексті особистісного самоздійснення. *Дні науки філософського факультету 2018 : тези щорічної наукової конференції (26-27 квітня 2018 року)*. Львів, 2018. С. 138-141.
6. Клименко М. Р. «Здоровий» нарцисизм в структурі комплексу ризе «Темна Тріада» : тези звітної наукової конференції філософського факультету / Відп. за випуск Л. Рижак, О. Квас. Дрогобич : ТЗОВ «Трек-ЛПД», 2018. Вип. 15. С.179-172.
7. Клименко М. Р. Особливості зв'язку нарцисичної саморегуляції та особистісного самоздійснення. *Соціокультурні та психологічні виміри становлення особистості : зб. наук. праць за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 вересня 2019 р.)*. Херсон, 2019. С. 122-125.

8. Клименко М. Р. Нарцисична саморегуляція як чинник особистісного самоздійснення. «*Методологічні проблеми психології особистості*» : зб. наук. праць восьмого всеукраїнського наукового семінару (27 – 28 вересня 2019 року). Івано-Франківськ, 2019.
9. Klymenko M. The narcissistic ways to the existential self-fulfillment. *International Conference on Mental Health Care «Mental Health: global challenges of XXI century»* (October 25–26, 2018). Kyiv, 2018. P. 43-44.
10. Klymenko M. Types of narcissistic self-regulation in the context of personal fulfillment. *Education Culture and Society Conference 2019* (September 11-13, 2019). Wroclaw, 2019. P. 26-27.

4.8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати. Отримана наукова інформація може бути використаною для методологічно-інформативного збагачення курсів: психологія особистості, клінічна психологія, психологічне консультування та психотерапія, психологія здоров'я, теорія та практика психологічних тренінгів, психологія управління. А також для вдосконалення методичного інструментарію дослідження феноменів нарцисизму та особистісного самоздійснення.

4.9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі народного господарства, де вони можуть бути застосовані. Практичну значимість підтверджено емпіричними результатами та відображено у змозі їх використання у напрямках психологічного консультування, психотерапії, у психології управління (для стратегічного розвитку мотивації працівників, турботи про їх суб'єктивне благополуччя, що підтримувало б більш адекватну продуктивність праці та корпоративний клімат), у психологічних рекомендаціях щодо гармонізації сімейних стосунків, бути новою інформативною опорою для планування начальних курсів у вищих навчальних закладах.

4.10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України. Варто відзначити високу мовленнєву компетентність здобувача, де засобами наукового мовленнєвого стилю було зрозуміло, та логічно викладено матеріал дисертації, вдалось повністю розкрити зміст наукової інформації, отриманою у результаті виконаних завдань дисертації.

У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

5. З урахуванням зазначеного, на фаховому семінарі кафедри теоретичної та практичної психології ухвалили:

5.1. Дисертація Клименко Марії Романівни, здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії, на тему: «Нарцисична саморегуляція як чинник особистісного самоздійснення» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано конкретне наукове завдання виявлення функціонального зв'язку персональної нарцисичної

саморегуляції, як центрального механізму підтримування інтегрованості Я та самоцінності особи, із специфікою її особистісного самоздійснення та його стратегіями, що має важливе значення для галузі знань психології.

5.2. У 6 наукових публікаціях повністю відображені основні результати дисертації, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України та 1 стаття у періодичному виданні іншої держави (входить до наукометричної бази даних Web Of Science).

5.3. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167). опубліковані за результатами дисертаційної роботи наукові праці Клименко М. Р. за кількістю та якістю відповідають п. 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

5.4. З урахуванням наукової зрілості та професійних якосте Клименко Марії Романівни дисертація «Нарцисична саморегуляція як чинник особистісного самоздійснення» рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

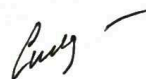
За затвердження висновку проголосували:

за – 11 осіб,

проти – 0 осіб,

утримались – 0 осіб.

Головуючий на засіданні фахового семінару,
завідувач кафедри теоретичної та практичної психології
Національного університету
«Львівська політехніка»
Доктор психологічних наук, доцент

Сняданко І.І.

Рецензенти:
доктор психологічних наук,
професор кафедри
теоретичної та практичної психології
Національного університету
«Львівська політехніка»

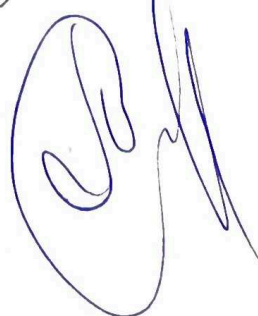
Хазратова Н.В.

Кандидат психологічних наук,
Доцент кафедри
теоретичної та практичної психології
Національного університету
«Львівська політехніка»

Андрушко Я.С.

Відповідальний у ННІ за атестацію
PhD

Гарасимів Т.З.

09 лютого 2021 р.